

ИНТЕГРИРАН БАЗИРАН НА МЯСТОТО ПОДХОД – ОСНОВНИ СПЕЦИФИКИ И ПРИЛОЖЕНИЕ

Йордан Николаев Колев

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Катедра „Стратегическо планиране“

e-mail: press.kolev@gmail.com

Резюме: Настоящата статия представя основни теоретични възгледи и постановки за значението на интегрирания базиран на мястото подход за регионалната политика и скицира тяхното отражение в българската планова практика. Прилагането на интегрирания подход в планирането на регионалното развитие се очаква да осигури по-устойчиви резултати, които да имат синергетично въздействие върху териториите. Предимствата на подхода са многобройни и те трябва да бъдат отчитани при създаването на публичните политики на национално, регионално и местно ниво. Именно това е целта на настоящата статия – да очертае основни специфики на интегрирания базиран на мястото подход и тяхното приложение в българската планова практика. Застъпва се тезата, че високата степен на изграденост на институционалната рамка е ключова предпоставка за прилагането на базиран на мястото подход в регионалната политика. Споделя се виждането, че териториалният потенциал и неговото оползотворяване са частично зависими от институционалната рамка, която се приема за детерминанта и която изцяло предопределя регионалното развитие.

Ключови думи: интегриран базиран на мястото подход, регионална политика, регионално развитие, интегрирани териториални инвестиции.

JEL: H7, R5.

INTEGRATED PLACE-BASED APPROACH – KEY SPECIFICATIONS AND IMPLEMENTATION

Yordan Nikolaev Kolev

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Department of Strategic Planning

e-mail: press.kolev@gmail.com

Abstract: This article presents basic theoretical views and statements about the importance of the integrated place-based approach for regional policy and sketches their reflection in the Bulgarian planning practice. The application of the integrated approach in regional development planning is expected to provide more sustainable results that have a synergistic impact on the territories. The advantages of the approach are numerous and should be taken into account in the creation of public policies at national, regional and local levels. This is precisely the purpose of this article to outline the main specifics of the integrated place-based approach and their application in Bulgarian planning practice. The thesis is advocated that the high degree of development of the institutional framework is a key prerequisite for the implementation of a place-based approach in regional policy. The common view is that the territorial potential and its utilization is partially dependent on the institutional framework, which is accepted as the determinant and which completely predetermines the regional development.

Key words: integrated place-based approach, regional policy, regional development, integrated territorial investments.

JEL: H7, R5.

Въведение

Регионалните различия и затруднената кохезия са основни предизвикателства пред регионалното развитие на държавите – членки на ЕС. Средствата, инвестирани за решаването на тези проблеми на европейско ниво, са в огромни размери. Въпреки това проблемите не се решават ефективно и различията между държавите стават все по-осезаеми. Тази констатация е направена още в рамките на програмен период 2007 – 2013 (Европейска сметна палата, 2018). Териториалното измерение, включено в регионалната политика на ниво ЕС в Стратегия „Европа 2020“ (European commission, 2010), намира отражение и в политиките на европейско ниво с хоризонт до 2030 г. То изисква подход, който да измести фокуса от бариерите към потенциалните възможности за развитие на регионите.

Дефинираните европейски политики за периода 2021 – 2027 г. показват, че всички региони на държавите – членки отговарят на условията за подкрепа в контекста на политиката по сближаване. Степента и целите на подкрепа са различни, в зависимост от достигнатото ниво на развитие и реализирания БВП на глава от населението. Именно последният показател е водещ през програмен период 2014 – 2020 г. за определяне на регионите като по-слабо развити региони, региони в преход и по-развити региони.

Статистическите данни от Евростат показват, че БВП на глава от населението не е единствената отлика между регионите. Той дори по-скоро се явява резултативна величина от начина, по който се управлява наличният потенциал в рамките на дефинираните местни политики, тъй като районите имат съществени отлики по отношение на икономически, културни, социални и екологични териториални активи. Това виждане е в основата на въвеждането нов подход за реализиране на политиките по сближаване в Европейския съюз.

Целта на настоящата статия е да очертае основни специфики на интегрирания базиран на мястото подход и тяхното приложение в българската планова практика.

Предмет е интегрираният базиран на мястото подход, а обект – политиката за регионално развитие.

Изследователските задачи са:

1. Проучване на основни теоретични възгледи и постановки за значението на интегрирания базиран на мястото подход за регионалната политика.
2. Дефиниране на основни акценти при прилагането на интегрирания базиран на мястото подход в българската планова практика за регионално развитие.

Основна теза е, че високата степен на изграденост на институционалната рамка е ключова предпоставка за прилагането на базиран на мястото подход в регионалната политика.

Информацията е обработена чрез тематичен анализ на литературни източници, контент анализ на документи, изводите и обобщенията са дефинирани чрез дедукция и индукция.

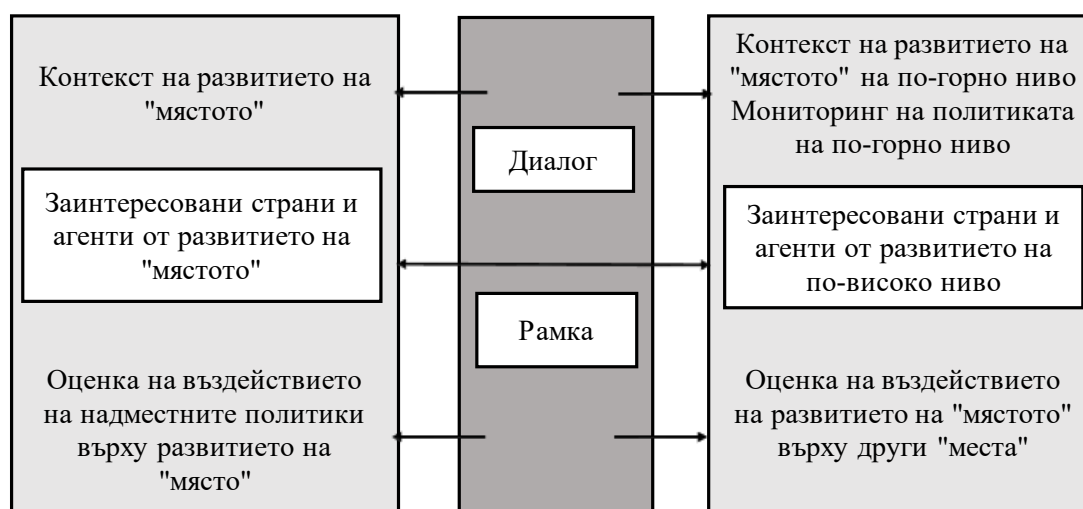
В настоящата статия интегрираният базиран на мястото подход, интегрираният териториален подход и интегрираният подход се използват като синоними, а интегрираните териториални инвестиции (ИТИ) като инструмент за прилагането на подхода.

1. Основни акценти на интегрирания подход като инструмент на регионалната политика

Интегрираният териториален подход идва като отговор на потребността от постигане на по-висока ефикасност на политиката по сближаване и по-ефективно управление на публичните средства от европейските фондове. Новият момент при него е, че акцентът се поставя върху потенциала и възможностите на региона за развитие, а не върху проблемите, които съществуват и върху различията му спрямо останалите райони. На практика това означава, че няма универсални решения и стандартизирани политики, които да работят еднакво и да постигат резултати във всяка територия. Именно специфичните икономически, културни, социални и екологични териториални активи трябва да бъдат интегрирани в цялостната концепция за управление на регионите, базирана на териториалния капитал. Още през 2005 г. в Европейската комисия се оформя виждането, че „всеки регион има специфичен „териториален капитал“, който е различен от този на други райони и генерира по-висока възвръщаемост за определени видове инвестиции, отколкото за други, тъй като те са по-подходящи за района и използват неговите активи и потенциал по-ефективно“ (Council of the EU, 2005).

Териториално базираният подход, предложен от Барка (Barca, 2009), се основава на децентрализацията на регионалната политика чрез делегирането на значими правомощия на местните власти при осигуряване на широко участие на заинтересованите страни в процесите по разработване на управленски решения от обществен интерес. Отсъствието на резултати от провежданите политики за регионално развитие авторът обяснява с недостатъчно ефективните действия на различни управленски равнища за привличане на нужните инвестиции в подкрепа на търсения растеж. Централизираният подход за провеждане на публични политики в областта на регионалното развитие се базира на универсален подход, което обезличава конкретната територия и отблъсква заинтересованите лица от активно участие и така на практика се стига до загуба на ресурси. Именно тези недостатъци

преодолява интегрираният подход. На базата на консенсус между заинтересованите страни, основан на споделяне на знания и доказателства, се стига до решения, базирани на местния потенциал и потребности. Сътрудничеството, вкл. и междуобщинско, е ключово, тъй като ефектът на политиките, положителен или отрицателен, винаги влияе извън територията на съответната административна единица. Неслучайно Фалуди (Faludi, 2015) посочва, че „местата не са същите като юрисдикциите, така че не могат да бъдат управлявани само от правителствата”. По този начин концепцията за развитие на мястото и съответно вземаните решения не трябва да се свързват единствено с официално създадените териториални единици (вж. фиг. 1).

Източник: (Szlachta & Zaucha, 2012)

Фигура 1. Ключови елементи на подхода, базиран на потенциала на мястото

Специфичните характеристики на интегрирания подход включват няколко ключови характеристики (Doucet, Böhme, & Zaucha, 2014):

✓ Различните заинтересовани страни и агенти имат възможност заедно да участват и координират развитието на различни територии, като едно място, като участват в изработването на координирани решения от общ интерес.

✓ Различните заинтересовани страни и агенти са способни да насочват, влияят и насърчават развитието на дадената територия.

✓ Цялостно и задълбочено познаване на контекста на развитието, т.е. познаване на връзките и въздействието по хоризонтала и вертикала и най-подходящите средства за постигане на планираните цели на развитието.

✓ Признание на териториалното многообразие при преследването на цялостни цели за развитие, т.е. либерализъм в подходите и инструментите за постигане на целите и приоритетите за развитие за различните части на територията.

✓ Планиране на развитието на база пълното познаване на спецификата на развитието на дадено място, която се основава на наличния териториален капитал и на регионалния потенциал.

✓ Отчитане въздействието на публичните политики, провеждани на по-високи йерархични нива върху местното развитие и обратно, влиянието на местните политики върху политиките на по-високо йерархично ниво.

✓ Прилагане на институционална рамка за многостепенен диалог по управление на развитието.

✓ Широко участие и диалог между заинтересованите страни и участниците в регионалното развитие при съблюдаване на вертикална и хоризонтална интеграция на взаимодействието.

Ключов въпрос по отношение ефективното прилагане на интегрираните териториални инвестиции като подход за провеждане на политики по регионално развитие е нивото на административен капацитет. Някои автори посочват, че администрацията се развива в посока на все по-голяма децентрализация, не само по отношение на финансирането, но и по отношение изработването на решения (Baltija, 2014). Този подход очертава интеграцията на политиката и сътрудничеството на институциите, които насърчават създаването на по-отворена публична администрация и акцентира върху резултатите и необходимостта от търсене на непрекъснато подобрене в процесите на управление (Smith, 2002). Посочените изследователи акцентират, че този подход създава предпоставки за развитие на публична администрация, ориентирана към резултатите, като акцентира и върху качеството и надеждността на информацията и експертизата по отношение на интегрираното планиране.

Взаимовръзката между ролята на териториалните ресурси, използването на техния потенциал за развитие и институционалната рамка е подчертана от няколко автори (Stimson, Stough, & Nijkamp, 2011). Те възприемат териториалния потенциал и неговото оползотворяване като частично зависим от институционалната рамка, която се приема за детерминанта и която изцяло предопределя регионалното развитие. Така се обезпечава косвената връзка между потенциала на мястото и постиганото развитие.

Прилагането на подхода среща предизвикателства, които са свързани с конвенционални практики в публичния сектор. Търсенето на решение изисква готовност за промяна на процесите и разбиране от служителите на необходимостта. Някои от проблемите са характерни за всички държави, които насочват своите институционални усилия към прилагането на интегрираните териториални инвестиции. Авторови виждания извеждат нуждата от базирана на място иновация в публичната администрация, която да подпомогне създаването и утвърждаването на адекватна и гъвкава институционална рамка (Adams, Cotella, & Nunes, 2010). Нещо повече, според изследване на Световната банка има тясна връзка между съществуващите регионални различия и ефективността на публичната администрация. Констатира

се обратна зависимост – колкото по-големи са регионалните различия, толкова по-нисък е показателят за ефективност на публичната администрация (World Bank, 2008).

Като добра практика за решаване на някои от тях се извеждат инициативите, които Латвия е предприела. Публичността, координацията и субординацията са основните инструменти за подобряване на прилагането на интегрираните териториални инвестиции като инструмент за развитие (вж. табл. 1).

Таблица 1

Предизвикателства при използването на базирания на място подход в планирането на регионалното развитие в Латвия на национално, регионално и местно ниво

Предизвикателства	Решения
Неефективен обмен на информация между различните нива на управление	<ul style="list-style-type: none"> • Унифициран, базиран на местоположение достъп до агрегиране, съхранение и използване на секторни данни • Сайт за всички документи за регионално развитие и процедури за прилагане • Единна и многофункционална система за оценка на промените в развитието на териториите
Неефективен административен капацитет на местно и регионално ниво	<ul style="list-style-type: none"> • Подобряване на уменията за стратегическо планиране • Подобряване на уменията за анализ на териториална информация
Неясноти относно компетенциите на ресорните министерства, липса на координирани действия	<ul style="list-style-type: none"> • Ясни цели за регионално развитие на Латвия на европейско, национално, регионално и местно ниво • Единна методическа рамка за използване на местния подход при планиране и прилагане на секторни политики
Несъответствие между административна и функционална територия	<ul style="list-style-type: none"> • Методическа рамка за установяване на функционални територии • Оценка на капацитета на местните власти • Методика за създаване на ефективна териториална единица • Сътрудничество на местните власти при планирането на развитието и изпълнението на съвместни проекти
Несъответствия в установените цели на политиката	<ul style="list-style-type: none"> • Споразумение относно основните цели и интереси на европейско, национално, регионално и местно ниво
Неспазване на принципа на прозрачност	<ul style="list-style-type: none"> • Методическа рамка за оценка на институционалното качество на национално, регионално и местно ниво • Нови механизми за подобряване на ангажираността на обществото

Източник: (Baltiņa & Muravska, What institutional arrangements exist to ensure coherent EU Cohesion Policy planning and implementation?, 2017).

Интегрираните териториални инвестиции са нов инструмент за изпълнение на публични политики, който изисква детайлно планиране на интервенции на базата на потенциала и потребностите на мястото (Samagni & Capello, 2017). Това виждане кореспондира с по-ранни изследвания на български автори, които посочват, че населеното място може да се интерпретира като съвкупност от население, икономика и пространство. Населението и икономиката са двата стимула за развитие, инфраструктурата, локализирана в пространството, дава посоките и рамките на това развитие (Докова и др., 2018).

Чрез прилагането на интегрираните териториални инвестиции ще се приложат иновативни инструменти и при индивидуалното управление на различни административни нива. Чрез тях се осигурява работещ механизъм за териториални инвестиции на ниво конкретно място, които осигуряват ефективен и ефикасен модел на самостоятелност на териториалните единици.

2. Интегрираният базиран на мястото подход в регионалната политика на България – акценти

България въвежда интегрираните териториални инвестиции като инструмент за реализиране на подхода, базиран на мястото в регионалната политика на страна в програмен период 2021 – 2027 г. Решението е взето през 2020 г., без предварителна подготовка, създаване на капацитет и адекватна комуникационна политика. До този момент, началото на 2020 г., всички правила и указания за подготовката на стратегически документи от системата за регионално развитие се базират на прилаганите до момента в рамките на предходните два периода (2007 – 2013 и 2014 – 2020) практики и инструменти, които са твърде различни от лансирания интегриран подход. Липсата на яснота и предварителни инвестиции за изграждане на капацитет в контекста на промените в подходите за регионално развитие поставя под риск ефективността на самата политика. Както стана вече ясно, институционалният капацитет е решаващ, за да се постигне регионално развитие, базирано на потенциала на мястото.

В изпълнение на Споразумението за партньорство между Европейската комисия и България (Европейска комисия, 2022) е приета стратегията за инвестиции в областите на политиките по сближаване за периода 2021 – 2027 г. С реализацията ѝ се цели намаляване на икономическото и социално различие в регионите на страната. Споразумението е в контекста на препоръките в доклада на Барка от 2009 г. относно прилагането на „Дългосрочна стратегия, насочена към използване на потенциала и намаляване на социалното изключване в специфични райони чрез външни интервенции и многостепенно управление.“ (Varca, 2009).

Съгласно действащата нормативна уредба (Закон за регионално развитие, посл. изм. ДВ. бр.51 от 1 Юли 2022г.) и методически указания на Министерството на регионалното развитие интегрираният базиран ма мястото подход ще се реализира в шестте региона за планиране през настоящия период 2021 – 2027 г. За изпълнението на подхода за всеки регион е разработена Интегрирана териториална стратегия за развитие, която отчита планирането на регионално ниво в областите за интервенция като здравеопазване, образование, инвестиции в информационно комуникативни технологии, енергетика, околна среда, секторите – води и транспорт и не на последно място работа с уязвими групи и обхвата на социални услуги.

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1059/2003 (Европейския парламент, 2003) са определени изискванията на териториалния обхват от ниво NUTS 2. Създадените шест района в България, които не са административно-териториални единици, имат за цел да подпомагат „планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението и оценката на регионалното развитие“ (Закон за регионално развитие, посл. изм. ДВ., бр. 51 от 1 юли 2022 г.).

Регионалните съвети за развитие (РСР) ще обсъждат и одобряват интегрираните териториални стратегии за развитие, ще контролират, наблюдават и координират тяхното изпълнение, както и ще участват в подбора на проекти.

Цялостният процес от проведените консултации, медиацията по подготовката, оценката и изпълнението на интегрираните проекти ще обхващат най-съществената дейност на РСР. Размерите на финансиране, броят на партньорите, броят на проектите във всеки отделен регион, спазването на съществителното начало при метода на подбор ще окажат цялостно влияние върху обемите на работа на всеки отделен съвет. Нужно е да се направи анализ за възможността и обхвата на дейностите, като административния капацитет, устройство и не на последно място всичко това да намери отражение в правилниците за тяхната дейност. Желателно е, в РСР да не се търси основната функция на представителност, а да се прилагат прозрачността и публичността при подбора на експертите в звената.

Плановата практика в настоящия период 2021 – 2027 г. отчита негативния опит на страните – членки на ЕС в разпределението на ресурсите и въвеждането на инструменти, насочени към стимулиране развитието на страни и региони, които в своята съвкупност не са постигнали желаните резултат (Rodríguez-Pose & Fratesi, 2004), (Gorzela, Bachtler, & Smetkowski, 2014). Това налага усилия в посока на търсене на принципно нов подход, който да бъде интегриран и комплексен и който да отчита спецификата на региона. Такъв подход се явява този на интегрираните териториални инвестиции, който е поставен в основата на политиките за постигане на икономически растеж и преодоляването на регионалните различия в развитието на отделните региони в средносрочен план.

Принципите при планиране и реализиране на регионалната политика в съвременните условия се оформят и консолидират около солидарността на регионите и създаване на оптимални условия за постигане на кохезия в жизнения стандарт между отделните териториални единици или региони.

Районите за планиране у нас имат своите специфики. Наблюдават се съществени различия, социално-икономически и политически неравенства. Всяка една от тези специфики произтича от националните и местните политики и техните резултати. Провежданата до момента политика за регионално развитие не решава местните проблеми, а напротив – регионалните различия стават все по-големи. С подход в планирането – интегрираните териториални инвестиции – се децентрализира процесът по вземане на управленски решения на регионално ниво. Нагласите са, на база активното участие на заинтересованите страни на местно ниво да се преодолеят неравенствата и големите амплитудни различия между отделните региони в страната.

В изпълнение на заложените политики на национално ниво се цели да се постигне ефективно и интегрирано териториално и икономическо развитие между отделните региони на страната. В Закона за регионалното развитие са дефинирани текстове, които категорично съответстват с политиките за реализиране на Европейската регионална политика за създаване на условия за балансирано и интегрирано устойчиво развитие, насочени към: намаляване на различията между регионите и общините в няколко направления – икономическо, социално и териториално; възможности за осигуряване на икономически растеж, иновации, териториално сътрудничество и инвестиции, като към тези подходи не трябва да се изключват усилията за изграждането на капацитет при реализирането им за постигане на оптимални и по-ефективни политики на регионално ниво.

За планирането в програмен период 2021 – 2027 г. всички оперативни програми включват в себе си демаркация с останалите именно с цел постигане на интегрираност и недопускане на двойно финансиране. Основните характеристики на политиката са: целенасочена политика на регионално ниво за създаване на икономически и устойчиви региони в отговор на задълбочаващите се вътрешни различия и неблагоприятните демографски процеси в страната. Чрез инструментариума за прилагане на интегрираното териториално развитие се цели ефективно и ефикасно постигане на резултати, намаляване на различията между регионите и постигане на оптимален междусекторен подход по прилагането на териториалните инвестиции.

Основната цел при изготвянето и прилагането на ИТИ е решаване на общи териториални проблеми между допустими бенефициенти и партньори като: структури на местното самоуправление, доставчици на услуги (напр. социални услуги, туризъм, екология и др.), представителите на бизнеса (бизнес оператори) и неправителствения сектор.

При реализирането на интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 в България чрез ИТИ се очаква

да се разрешат конкретни проблеми на ниво регион – чрез създаването на партньорства и инициирането на нови проектни идеи, които да намерят своето място в планираните инвестиции и интервенции.

Средствата от европейското фондово финансиране имат за цел да помогнат, да подобрят и развият потенциала, както и да подобрят социално-икономическите условия на живот в регионите от България, които са с най-бавни темпове за развитие в Европейския съюз. При реализирането на интегрираните териториални проекти да се търси реалното участие на структурите на гражданското общество и бизнес организациите, а при реализирани добри практики от програмен период 2014 – 2020 г. да бъдат популяризирани и прилагани в настоящия.

При прегледа на заложените конкретни проекти за изпълнение в регионите за планиране за периода 2021 – 2027 година се наблюдава взаимосвързаното планиране, обхващащо територии с общ потенциал за развитие с общи характеристики, като са съобразени спецификите на териториалните единици за осъществяване на конкретни цели и изпълнение на приоритетни за тях проекти. Приетите конкретни проекти ще доведат до икономически ползи и постигане на развитие на целевите групи от територията. Предвидено е развитие на потенциала, партньорството, предприемачеството на местните общности. Планирани са мерки за повишаване на социално-икономическата и трудовата заетост, както и квалификация на лица от уязвими групи.

Интегрираните териториални инвестиции ще се прилагат за първи път на територията на България. Реализирани са множество партньорски проекти, но няма богат опит в реализирането на интегрирани проекти с прилагане на децентрализиран подход за развитие на регионите. Заинтересованите страни на местно ниво не са били водещи при планирането и реализирането на политики за преодоляване на социално-икономически проблеми на конкретната територия. Независимо от това се предполага, че има бизнес организации и структури на гражданското общество, които са натрупали достатъчна експертиза от реализирането на проекти от предния планов период, а тя е желателно да бъде мултиплицирана и надградена и през настоящия. В общественото пространство и чрез средствата за масова информация е необходима и кампания за представяне по разбираем начин и по-лесен за възприемане на стратегическите документи до гражданите на България в качеството им на граждани на Европа. Прилагане на цялостен подход за намаляване на административната тежест и лесен достъп, който съдържа информация за възможностите за финансиране на проекти. С повишена важност са проектите с финансова подкрепа към дигитализационните процеси. Чрез изпълнението им ще се осигурят оптималност и финализиране при въвеждането и предоставянето на публични електронни услуги, което ще модернизира публичната администрация.

Чрез изпълнението и прилагането на инструментите на интегрирани териториални инвестиции се цели децентрализиран подход на регионално ниво, като обхваща местните власти, структурите на гражданското общество, бизнес организациите, което от своя страна ще даде добавена стойност на реализираните териториални инвестиции. Големият въпрос е по какъв начин ще бъде изградена институционалната рамка на регионално и местно ниво, за да постигнат устойчиви във времето резултати с висока значимост за региона, които да преодолеят съществуващите дефицити не само на ниво район за планиране, а на ниво община и населено място. Подходът дава възможност за широко участие – местните заинтересовани страни имат възможността да решават ключови за региона проблеми, да насочват развитие на база на потенциала и възможностите за растеж на съответната територия. Как обаче ще бъдат включени ефективно в този процес, българската администрация все още не е дала отговор.

Заклучение

Прилагането на интегрирания подход в планирането на регионалното развитие дава заявка за постигане на по-устойчиви резултати, които да имат синергетично въздействие върху териториите. Видно от направения преглед предимствата на подхода са многобройни. Постигането на резултати изисква високата степен на изграденост на институционалната рамка, политическа и експертна ангажираност, които в своята съвкупност да осигурят подходяща среда за прилагането на базиран на мястото подход в регионалната политика.

Безспорно са необходими и редица методологични инструменти, които да окажат подкрепа и да повишат капацитета на ангажираните заинтересовани лица, публичните власти и да осигурят адекватно взаимодействие между тях. Всичко това предполага интензивна комуникация и работа по внедряване на системи, изграждане на капацитет и приобщаване, която на този етап в България все още е в зародиш. Липсата на тези условия ще ограничи ефективността на подхода, базиран на мястото, и няма да осигури ефектите, които биха били постигнати, ако е налице необходимата институционална рамка и ангажираност за формулиране и изпълнение на публични политики за регионално развитие.

- Adams, N., Cotella, G., & Nunes, R. (2010). *Territorial development, cohesion and spatial planning. Knowledge and policy development in an enlarged EU*. New York: Routledge.
- Baltiņa, L. (2014). A place-based approach in EU regional development and its applicaion in Latvia. *Baltic Journal of European Studies*, 34-53.
- Baltiņa, L., & Muravska, T. (2017). What institutional arrangements exist to ensure coherent EU Cohesion Policy planning and implementation? От B. John, P. Berkowitz, S. Hardy, & T. Muravska, *EU Cohesion Policy: Reassessing performance and direction* (стр. 344). NY: Routledge.
- Barca, F. (2009). *AN AGENDA FOR A REFORMED COHESION POLICY: A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations (Barca Report)*. doi:https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/agenda-reformed-cohesion-policy-place-based-approach-meeting-european-union_en
- Camagni, R., & Capello, R. (2017). Rationale and Design of EU Cohesion Policies in a Period of Crisis. *Regional Science Policy and Practice*, 7(1), 25–49.
- Council of the EU. (2005). *Council Regulation (EC) No 1/2005 of 22 December 2004 on the protection of animals during transport and related operations and amending Directives 64/432/EEC and 93/119/EC and Regulation (EC) No 1255/97*.
- Doucet, P., Böhme, K., & Zaucha, J. (2014). EU territory and policy-making: from words to deeds to promote policy integration (debate article). *European Journal of Spatial Development*.
- European commission. (2010). *EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Brussels.
- Faludi, A. (2015). Place is no man's land. *Geographia Polonica*, 88(1), 5–20.
- Gorzalak, G., Bachtler, J., & Smetkowski, M. (2014). *Regional Development in Central and Eastern Europe: Development processes and policy challenges*. Taylor & Francis.
- Rodríguez-Pose, A., & Fratesi, U. (2004). Between development and social policies: The impact of European structural funds in objective 1 regions. *Regional Studies*, vol. 38 (1),, стр. 97-113.
- Smith, G. A. (2002). Going local. *Educational Leadership*, 30-33.
- Stimson, R., Stough, R., & Nijkamp, P. (2011). *Endogenous Regional Development: Perspectives, Measurement and Empirical Investigation*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Szlachta, J., & Zaucha, J. (2012). For an enhanced territorial dimension of the Cohesion Policy in Poland in the 2014–2020 period. *Institute for Development Working Paper* .

- World Bank. (2008). *World Development Report 2009: Reshaping Economic Geography*. Washington: World Bank.
- Докова, С., Николов, Г., Цонков, Н., Василева, Е., Цолов, Г., Петров, К., & Берберова-Вълчева, Ц. (2018). Регионално и пространствено развитие на градовете в Северозападен район. *Икономически и социални алтернативи*(4), стр. 30-42.
- Европейска комисия (2022). *Доклад за България 2022 придружаващ препоръка за Препоръка на Съвета относно националната програма за реформи на България за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2022 г.* Брюксел.
- Европейска сметна палата (2018). *Действията на Комисията и на държавите членки през последните години на програмния период 2007—2013 г. са довели до преодоляване на ниската степен на усвояване на средствата, но не са били достатъчно съсредоточени върху резултатите.* Изтеглено на 13 11 2022 г. от https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_17/SR_ABSORPTION_BG.pdf
- Европейския парламент (2003). *Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS).*
- НС (посл. изм. ДВ. бр.51 от 1 Юли 2022г.). *Закон за регионално развитие.* Извлечено от <https://www.mrrb.bg/bg/zakon-za-regionalnoto-razvitiie-pravilnik-za-prilagane-na-zakona-za-regionalnoto-razvitiie/>

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЦОВ

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ

ГОДИШЕН

АЛМАНАХ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ДОКТОРАНТИ

Том XV, 2022

Книга 18

Том XV, 2022 г.
Книга 18

Академично издателство
„ЦЕНОВ“ - Свищов

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

Том XV – 2022, книга 18

Студии и статии

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Красимира Славева – главен редактор
Проф. д-р Марина Николова – зам. главен редактор
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Петранка Мидова
Доц. д-р Николай Нинов
Доц. д-р Людмил Несторов

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор
Ст. преп. Иванка Борисова – превод и редакция
на английски език
Милена Александрова – технически секретар

Съдържание

Студии

Анна Димитрова Димитрова
ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ – ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТТА: ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР5

Велизар Руменов Йорданов
ПРОУЧВАНЕ ПРОЕКТИРАНЕТО НА ДИСТРИБУЦИОННИ
КАНАЛИ ЗА ХРАНИТЕЛНИ СТОКИ:
КОНЦЕПТУАЛНО-МЕТОДОЛОГИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ АСПЕКТИ26

Галя Колева Монева
МЕНЮ ИНЖЕНЕРИНГ – ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА РЕВЕНЮ
МЕНИДЖМЪНТ В РЕСТОРАНТЪОРСКИЯ БИЗНЕС52

Грета Иванова Иванова
ИНТЕГРИТЕТЪТ В ОРГАНИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ
В БЪЛГАРИЯ75

Диман Христов Каранфилов
РИСКОВЕ ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ПРИ ПРИЛАГАНЕ
НА НУЛЕВА СТАВКА ПРИ ВОД МЕЖДУ БЪЛГАРСКИ
И РУМЪНСКИ ДРУЖЕСТВА93

Изабела Филипова Йонкова
РЕЛАЦИЯ „ЕТИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА – ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ“
В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР115

Статии

Александра Георгиева Ангелова
ЕВРОПЕЙСКИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ В РАЗВИВАЩИТЕ СЕ ИКОНОМИКИ139

Александър Тихомиров Личев
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ОТ ВЪЗРАЖДАНЕТО ДО СРЕДАТА НА 20 ВЕК –
ПРАКТИЧЕСКАТА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА ЗАРАЖДАЩАТА СЕ
БЪЛГАРСКА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКА КУЛТУРА153

Алексей Асенов Гудев
ПРОБЛЕМИ ПРИ ОБЛАГАНЕТО С ДДС НА ТУРИСТИЧЕСКИ
ДРУЖЕСТВА В ХИПОТЕЗА НА ФАЛИТ167

Анатоли Филипов Велковски
МИТНИЧЕСКИЯТ СЪЮЗ И ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – ДИНАМИКА И ТЕНДЕНЦИИ177

Богомил Методиев Богомилов ЛИДЕРСТВО И ОРГАНИЗАЦИОННО РАЗВИТИЕ.....	191
Ваня Владимирова Галчева НАСОКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ФИНАНСОВИЯ МЕНИДЖМЪНТ НА ТЪРГОВСКИТЕ АВТОМОБИЛНИ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВА В БЪЛГАРИЯ	201
Васил Пламенов Василев СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ, СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВРАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА ТРАНСПОРТНИ УСЛУГИ В БЪЛГАРИЯ	214
Гален Петров Русинов РОЛЯТА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ РАМКИ НА ЕС ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ	226
Горян Благовестов Милев ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ: ПРЕДПОСТАВКИ, ЗАКОНОМЕРНОСТИ, КОНЦЕПЦИИ	235
Елена Росенова Костадинова ДЕМОГРАФСКА ОЦЕНКА НА ПРИДУНАВСКИТЕ ОБЩИНИ КАТО ФАКТОР ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ	247
Живка Антонова Петрова ВЛИЯНИЕ НА ПАРАЛЕЛНИЯ ИЗНОС НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ВЪРХУ ПАЗАРА НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ.....	263
Иванка Стефанова Янкова СТАТИСТИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ – ПОЛИТИКИ, МЕТОДОЛОГИЯ, ИНДИКАТОРИ.....	278
Ивелин Симеонов Кичуков БОРСОВ АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДРУЖЕСТВА НА БЪЛГАРСКИЯ КАПИТАЛОВ ПАЗАР	294
Ивелина Йорданова Станева ESG СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРСКИТЕ БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИ.....	307
Йордан Николаев Колев ИНТЕГРИРАН БАЗИРАН НА МЯСТОТО ПОДХОД – ОСНОВНИ СПЕЦИФИКИ И ПРИЛОЖЕНИЕ	322
Мирчо Радостинов Стоянов АНАТОМИЯ НА ФИНАНСОВИТЕ КРИЗИ: ОТ ГОЛЯМАТА ДЕПРЕСИЯ НАСАМ	335

Наталия Стоянчева Стоянова СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕДРЕАЛИЗИРАНЕ ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В БИЗНЕС СЕКТОРА.....	345
Невена Руменова Ляскова-Великова РОЛЯ НА ИНОВАЦИИТЕ В ТУРИЗМА	359
Николай Василев Тодоров ЯПОНСКИ НОРМАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЗА НАЛАГАНЕ МОДЕЛА НА КРЪГОВА ИКОНОМИКА	370
Петя Йорданова Тодорова ВЛИЯНИЕ НА КОНСТАТИРАНИ ОТ ПРИХОДНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ НЕРЕАЛНИ ДОСТАВКИ ВЪРХУ ОБЛАГАНЕТО ПО РЕДА НА ЗКПО НА КРЕДИТНИТЕ ИНСТИТУЦИИ	384
Пламена Йорданова Колева СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ДИНАМИКАТА НА ВХОДЯЩИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ	396
Радка Иванова Василева ЛИКВИДАЦИОННИТЕ РАЗНОСКИ КАТО НЕДЕЛИМА ЧАСТ ОТ АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ИМУЩЕСТВЕНО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ.....	411
Радослав Радославов Хитов ФРАГМЕНТАРЕН АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ПЕТРОЛ В СВЕТОВЕН МАЩАБ	427
Силвия Петрова Петранова ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР АКВАКУЛТУРИ – ЕДИН ОТ СЪЛБОВЕТЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА „СИН РАСТЕЖ“	437
Снежана Веселинова Найденова ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯТ МОДЕЛ НА ОБУЧЕНИЕ КАТО ИНОВАТИВНА ПРАКТИКА В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА – ПРОБЛЕМНИ ОБЛАСТИ, РЕЗУЛТАТИ И ЕФЕКТИ	452
Стелиян Богданов Стефанов ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИ МОДЕЛИ В ЕС.....	469
Стефан Ангелов Пешов ПОЛЗИ ОТ ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪБИРАЕМОСТТА ОТ ДАНЪЦИТЕ ВЪРХУ СДЕЛКИТЕ С ГОРИВА И НЕФТОПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ	481
Тодор Димитров Георгиев ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ ЦЕНТРАЛИ В ЕНЕРГИЙНИЯ БАЛАНС НА БЪЛГАРИЯ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ.....	491

Христо Симеонов Василев ПОДХОДИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИИ ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА БИЗНЕСА.....	502
Цветомира Георгиева Велева МАКРОПРУДЕНЦИАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ – ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА AD-НОС СИТУАЦИИ И РИСКОВЕ ПРИ БАНКИРАНЕТО	515
Цондю Стойчев Цондев ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА COVID-19 ВЪРХУ ЦЕНИТЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ – ГЛОБАЛНИ СВИДЕТЕЛСТВА И НАЦИОНАЛНИ ОСОБЕНОСТИ	529
Шендоан Ремзи Халит РОЛЯТА НА ЛИДЕРСТВОТО В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР.....	541

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ДОКТОРАНТИ
Студии и статии
Том XV – 2022, книга 18

Даден за печат на 18.12.2023 г., излязъл от печат 20.12.2023 г.
Поръчка № 18868; формат 16/70/100; тираж 60

ISSN 1313-6542

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов“
Свищов, ул. „Цанко Церковски“ 11А